

Stanovisko odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra č. 4/2009

Označení stanoviska: Zákonné varianty řešení zpoplatňování komunálního odpadu a jednotlivé rozdíly mezi nimi

Právní předpis: zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“), zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“)

Ustanovení: § § 1 písm. h), 10b, 14 odst. 2, 16 zákona o místních poplatcích § § 17, 17a zákona o odpadech

Související právní předpisy: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“), zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“)

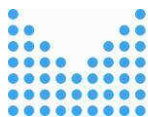
Klíčová slova: místní poplatek za provoz systému komunálního odpadu, poplatek za komunální odpad, plátce, poplatník, sazba poplatku, úleva, osvobození

Datum zpracování: 27. března 2009, aktualizováno k 1. září 2018

Zpracoval: odbor veřejné správy, dozoru a kontroly

Schválili: Ing. Bc. Miroslav Veselý, v. r., vedoucí oddělení dozoru
JUDr. Adam Furek, v. r., vedoucí oddělení legislativně právního
Ing. Marie Kostruhová, v. r., ředitelka odboru

Dotaz: *Jaké jsou rozdíly mezi místním poplatkem za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle zákona o místních poplatcích a poplatkem za komunální odpad podle zákona o odpadech?*



Stanovisko:

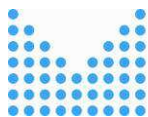
Pokud má obec zaveden systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu vznikajícího na jejím katastrálním území, může se rozhodnout vybírat poplatek nebo úhradu za komunální odpad jedním ze tří zákonem stanovených způsobů:

- 1) místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů stanovený obecně závaznou vyhláškou na základě ustanovení § 1 písm. g) a § 10b zákona o místních poplatcích,
- 2) poplatek za komunální odpad stanovený obecně závaznou vyhláškou na základě ustanovení § 17a zákona o odpadech,
- 3) smluvní systém vybírání úhrady za komunální odpad ve smyslu ustanovení § 17 odst. 5 zákona o odpadech.

Ad 1) místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

Poplatek dle ustanovení § 10b zákona o místních poplatcích je **povinna poplatek platit každá fyzická osoba**, která má v obci trvalý pobyt; které byl podle zákona upravujícího pobyt cizinců na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo přechodný pobyt na dobu delší než 90 dnů; která podle zákona upravujícího pobyt cizinců na území České republiky pobývá na území České republiky přechodně po dobu delší 3 měsíců; které byla udělena mezinárodní ochrana podle zákona upravujícího azyl nebo dočasná ochrana podle zákona upravujícího dočasnou ochranu cizinců. Poplatníkem je dále fyzická osoba fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou k individuální rekreaci, byt nebo rodinný dům, ve kterých není hlášena k pobytu žádná fyzická osoba, a to ve výši odpovídající poplatku za jednu fyzickou osobu; má-li ke stavbě určené k individuální rekreaci, bytu nebo rodinnému domu vlastnické právo více osob, jsou povinny platit poplatek společně a nerozdílně.

Sazba tohoto poplatku je stanovena jako dvousložková a tvoří ji součet částky ve výši až 250 Kč za poplatníka a kalendářní rok, přičemž u této částky obec nezodpovídá její výši, a částky stanovené obcí na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu, maximálně však ve výši 750 Kč za poplatníka a kalendářní rok. V této části poplatku musí obec v obecně závazné vyhlášce (nebo v samostatné příloze, která je nedílnou součástí vyhlášky) provést rozúčtování nákladů na osobu poplatníka. Vzhledem k proměnlivosti nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu je obvykle nezbytné každoročně druhou složku poplatku upravit změnou (novelizací) nebo vydáním nové obecně závazné vyhlášky. Pokud však samozřejmě sazba poplatku již dosahuje povolené maximální výše, resp. rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu se oproti předchozímu roku nemění, vyhlášku není nutno a ani nelze za účelem navýšení této složky sazby poplatku měnit. Rozúčtování nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu však musí obec provádět každoročně a i v případech, kdy se výše poplatku nemění a vyhlášku není třeba novelizovat, musí být schopna rozúčtování nákladů na příslušný kalendářní rok doložit.



Obec nemůže vyměřit poplatek jen jedné skupině poplatníků, resp. jednu skupinu poplatníků vynechat, neboť jejich okruh je dán přímo zákonem o místních poplatcích. Obec může pouze na základě ustanovení § 14 odst. 2 zákona o místních poplatcích stanovit v obecně závazné vyhlášce **úlevy a případná osvobození** od poplatků, přičemž taková ustanovení nesmějí být založena na ústavně nepřipustném rozlišování neboli diskriminaci.

Stanovit rozdílnou výslednou sazbu poplatku u fyzických osob majících pobyt v obci a vlastníků nemovitostí, ve kterých není nikdo hlášen k pobytu, není vyloučeno. Je však potřeba zohlednit platnou právní úpravu, rozsah zpoplatnění a rozdíly v podmínkách a potřebách těchto poplatníků.

Obec má v případě věcných důvodů možnost na tuto skutečnost reagovat při stanovení konkrétní výše poplatku. U druhé složky místního poplatku obec musí zohlednit celkové skutečné náklady na sběr a svoz netříděného odpadu předchozího roku a tyto rozúčtovat na každého poplatníka bez rozlišení, zda se jedná o fyzickou osobu s pobytem nebo vlastníka nemovitosti.

V případě změny místa pobytu fyzické osoby, změny vlastnictví stavby určené k individuální rekreaci, bytu nebo rodinného domu v průběhu kalendářního roku se poplatek platí v poměrné výši, která odpovídá počtu kalendářních měsíců pobytu nebo vlastnictví v příslušném kalendářním roce. Dojde-li ke změně v průběhu kalendářního měsíce, je pro stanovení počtu měsíců rozhodný stav k poslednímu dni tohoto měsíce.

Úprava nepočítá s tím, že by v konkrétním případě výše platby nutně musela být úměrná množství odpadu skutečně vyprodukovaného poplatníkem. Motivační složkou poplatku je pouze jeho druhá část odvíjející se od množství netříděného komunálního odpadu.

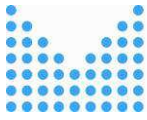
Ad 2) poplatek za komunální odpad

Komunálním odpadem je podle ustanovení § 4 písm. b) zákona o odpadech „*veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v prováděcím právním předpisu, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání.*“ Zákon o odpadech určuje v ustanovení § 4 písm. p) jako původce odpadu obec pro komunální odpady vznikající na území obce, které mají původ v činnosti fyzických osob, na něž se nevztahují povinnosti původce.

Obec se stává původcem komunálních odpadů v okamžiku, kdy fyzická osoba odpady odloží na místě k tomu určeném, a tím okamžikem se současně stává vlastníkem těchto odpadů. Platí, že na obce se vztahují povinnosti původců podle ustanovení § 16, pokud zákon nestanoví jinak (viz ustanovení § 17 odst. 1 zákona o odpadech).

Obec může podle ustanovení § 17a zákona o odpadech stanovit obecně závaznou vyhláškou poplatek za komunální odpad. Vykonává správu tohoto poplatku, který je jejím příjmem. Tento poplatek však nemůže stanovit současně s místním poplatkem za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle ustanovení § 10b zákona o místních poplatcích a ani jakkoliv spojovat prvky místního poplatku s prvky v úpravě zákona o odpadech.

Poplatníkem poplatku za komunální odpad je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Zákon o odpadech hovoří dále o **plátc**i poplatku, kterým je vlastník



nemovitosti, kde komunální odpad vzniká, a který poplatek rozúčtuje na jednotlivé poplatníky. Jde-li o budovu, ve které vzniklo společenství vlastníků jednotek podle zvláštního zákona, je plátcem toto společenství.

Poplatek je stanoven poplatníkovi, avšak výpočet poplatku je odvozen od nákladů, které obci vznikají při zajišťování režimu nakládání s komunálním odpadem. Maximální výše poplatku se stanoví podle předpokládaných oprávněných nákladů obce rozvržených na jednotlivé poplatníky podle počtu a objemu nádob určených k odkládání odpadů připadajících na jednotlivé nemovitosti nebo podle počtu uživatelů bytů a s ohledem na úroveň třídění tohoto odpadu, nikoli spojovat současně do jedné konstrukce počet a objem nádob spolu s počtem uživatelů bytů. Vždy je třeba zvolit pouze jednu z možností. V poplatku mohou být promítnuty i náklady spojené s pronájmem nádob určených k odkládání odpadu.

Tento způsob zpoplatnění má potenciál více zohledňovat množství konkrétní osobou skutečně produkovaného odpadu, avšak ani zde se nejedná o cenu plně ekvivalentní poskytnuté službě.

Zákon o odpadech nepočítá - oproti právní úpravě obsažené v zákoně o místních poplatcích - s možností úlev a případných osvobození od poplatku stanovených v obecně závazné vyhlášce o poplatku za komunální odpad.

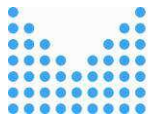
Ad 3) smluvní systém

Jde o tzv. smluvní poplatek, neboli úhradu za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle ustanovení § 17 odst. 5 zákona o odpadech, přičemž smlouva musí být uzavřena písemně a musí obsahovat výši úhrady. Ve smlouvě je také upraven způsob fakturace za sběr, svoz a odstraňování komunálních odpadů za dané období.

Upravuje-li obec poplatkovou povinnost na smluvním základě podle ustanovení § 17 odst. 5 zákona o odpadech, nemůže navíc stanovit poplatek za komunální odpad podle ustanovení § 17a ani místní poplatek podle § 10b zákona o místních poplatcích. Jedná se totiž o dvoustranný právní úkon, který upravuje vztah mezi poskytovatelem služby (obcí) a jejím odběratelem (fyzickou osobou), a který je založen na zásadě svobodné vůle, na rozdíl od obecně závazné vyhlášky o místním poplatku nebo poplatku, kdy obec vrchnostenským aktem stanoví povinnost úhrady poplatku všem nebo některým skupinám fyzických osob. Jedinými obligatorními náležitostmi smlouvy jsou tedy písemná forma smlouvy a stanovení výše úhrady za komunální odpad. Stanovení pravidel úhrady za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob je tak z povahy soukromoprávních vztahů zcela na libovůli obce a zákon o odpadech pro ně nestanoví žádná omezující kritéria. Ostatní náležitosti, pokud jde o obsah a platnost smlouvy, vychází z občanského, popř. obchodního zákoníku a zásad smluvního práva.

Závěrem lze shrnout:

Ad 1) Místní poplatek platí fyzické osoby stanovené v ustanovení § 10b odst. 1 zákona o místních poplatcích a jeho celková výše v současné době nesmí přesáhnout 1000 Kč za osobu. Zde je obci také uložena povinnost stanovit ve vyhlášce (nebo v samostatné příloze, která je nedílnou součástí vyhlášky) rozúčtování nákladů obce předchozího kalendářního roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu na osobu.



Ad 2) U poplatku dle zákona o odpadech je poplatníkem každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Maximální výše poplatku zde není omezena přesnou výší jako u poplatku místního, ale předpokládány oprávněnými náklady obce. Povinnost, aby rozúčtování nákladů bylo součástí vyhlášky, zde stanovena není.

Ad 3) Vybírá-li obec poplatek za komunální odpad na základě smlouvy mezi obcí a poplatníkem, musí být tato obligatorně uzavřena písemně a musí obsahovat výši úhrady. To jsou jediné náležitosti, které zákon o odpadech ukládá.

U první varianty je jako kritérium, od něhož se platba odvíjí, volen pobyt fyzické osoby v obci, resp. vlastnictví stavby určené k individuální rekreaci, bytu či rodinného domu, ve kterých není hlášena k pobytu žádná fyzická osoba. Zbývající varianty platbu odvozují od vlastního faktu produkce komunálního odpadu na území obce (tj. zpoplatněna je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti na území obce vzniká komunální odpad).

Je zcela na uvážení obce, kterou variantu si zvolí, musí však respektovat danou zákonnou úpravu a nezaměňovat jednotlivé způsoby řešení. Nelze kombinovat např. místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu s dalšími platbami. Takové další platby totiž nemohou být považovány za místní poplatek, ale za bezdůvodné obohacení, neboť by je obec fakticky zaváděla bez právního důvodu. Nicméně je třeba dodat, že rozhodnutí v takové věci by náleželo pouze obecnému soudu. Všem variantám plateb je společné, že se nejedná o cenu ekvivalentní poskytnuté službě, tj. jde o paušální poplatek za provoz celého systému, nikoli o poplatek za odvoz určitého množství vyprodukovaného odpadu.

Poznámky:

- stanovisko popisuje právní stav ke dni aktualizace
- stanovisko není právně závazné, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze příslušný soud.